

УДК 373.2
ББК 74.102
ШЗЗ

Серія «ДНЗ. Вихователю»
Заснована 2007 року

Швайка Л. А.

ШЗЗ Педагогічний моніторинг у ДНЗ [Текст] — Х. : ВГ «Осно-
ва», 2017. — 192 [1] с. — (Серія «ДНЗ. Вихователю»).

ISBN 978-617-00-2886-0.

Посібник містить матеріали щодо організації і проведення моніторин-
гових досліджень дітей дошкільного віку, діагностичний інструментарій,
зміст діагностичних завдань і характеристику рівнів засвоєння дітьми ви-
мог освітніх програм. Результати моніторингу допоможуть вихователям
визначити актуальні завдання виховання і навчання кожної дитини, ор-
ганізувати педагогічний супровід. Запропоновані матеріали застосовні до
всіх чинних освітніх програм, оскільки засновані на певних освітніх ліні-
ях Базового компонента дошкільної освіти, відповідно до напрямків їх ре-
алізації.

Посібник стане в пригоді педагогічним працівникам дошкільних на-
вчальних закладів.

УДК 37.016
ББК 74.26

ISBN 978-617-00-2886-0

© Швайка Л. А., укладання, 2017
© ТОВ «Видавнича група «Основа», 2017

ЗМІСТ

Передмова	4
Організаційно-методичні рекомендації проведення моніторингу якості дошкільної освіти в ДНЗ	7
Нормативно-правове забезпечення	9
Орієнтовний алгоритм діяльності служби моніторингу в ДНЗ	20
Діагностика як спосіб дослідження педагогічного процесу . . .	68
Зразки оформлення карти індивідуального розвитку дитини	74
Орієнтовні картки для визначення рівня досягнень дітей за освітніми лініями БКДО	92
Орієнтовна аналітична довідка вихователя середньої групи за результатами моніторингу рівня досягнень дітей	101
Інструментарій для здійснення діагностичних досліджень	103
Діагностика рівня розвитку дітей раннього віку	181
Література	190

ПЕРЕДМОВА

Для сучасної дошкільної освіти, зважаючи на її поточний стан розвитку, одним із нагальних завдань дошкільного навчального закладу є забезпечення якості дошкільної освіти відповідно до запитів держави, суспільства і батьків. Вихователів і спеціалістів дошкільних навчальних закладів зобов'язують не тільки знати і застосовувати на практиці всі досягнення педагогічної науки, традиційні та інноваційні технології навчання, але й уміти перевіряти досягнення дітей, а отже, мати засоби для діагностування та корекції розвитку дітей дошкільного віку і вміти їх використовувати.

Зміст освіти дошкільних навчальних закладів, визначений Базовим компонентом дошкільної освіти, забезпечується шляхом реалізації чинних державних та авторських парціальних програм. Освітній процес будується відповідно до основних освітніх ліній Базового компонента: «Особистість дитини», «Дитина в соціумі», «Дитина у природному довкіллі», «Дитина у світі культури», «Гра дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Мовлення дитини». Цілеспрямований виховний процес неможливий без передбачення його результатів, що налаштовує педагогічних працівників на організацію діяльності щодо дослідження умов, процесів, результатів дошкільної освіти.

На сьогодні поняття «якість дошкільної освіти» не має єдиного означення, тому кожний дошкільний навчальний заклад і його керівник намагається самотужки розв'язати проблеми оцінювання якості дошкільної освіти і віднайти відповіді на такі актуальні запитання:

- ✓ Від чого залежить результативність роботи ДНЗ?
- ✓ Як підвищити якість дошкільної освіти?
- ✓ Як виміряти якість дошкільної освіти?

Зважаючи на те, що в наукових дослідженнях відсутня єдина система параметрів, критеріїв оцінювання і показників якості дошкільної освіти, перед педагогами давно постала проблема опанування процедури оцінювання результатів діагностичних досліджень. Для сучасної дошкільної освіти характерною є варіативність освітніх програм: «Українське дошкілля», «Дитина в дошкільні роки», «Дитина», «Я у Світі» та ін. Кожна з них визначає свої завдання щодо засвоєння дітьми програми за всіма освітніми напрямками; висуває свої вимоги до знань, які повинна отримати дитина, результатів, яких планується дістати, та інтегративних якостей дошкільників. Проте кожна з програм відповідає

концептуальним принципам і змісту Базового компонента дошкільної освіти, а структурні складові будь-якої програми у своєму змісті відбивають освітні лінії Базового компонента дошкільної освіти. Тож педагогам дошкільних навчальних закладів буде зручно здійснювати моніторинг і узагальнювати його результати за освітніми лініями. Та спершу для цього необхідно визначити методику діагностування, у чому допоможе моніторинг.

Моніторинг — це система організації збирання, зберігання, обробки і розповсюдження інформації про діяльність педагогічної системи, яка забезпечує безперервне стеження за її станом і прогнозування розвитку. Застосовно до дошкільного навчального закладу, можна сказати, що моніторинг дозволяє здійснити експертизу якості освітніх послуг з метою управління системою освіти, своєчасного попередження несприятливих, критичних або недопустимих ситуацій у сфері дошкільної освіти.

Моніторинг якості дошкільної освіти в ДНЗ може відбуватись за різними напрямками. Одним із них є моніторинг освітньої діяльності, який проводять щороку відповідно до основної освітньої програми розвитку закладу. За допомогою цього моніторингу педагоги ДНЗ визначають рівень реалізації концепції розвитку ДНЗ; стан здоров'я вихованців та рівень їхнього фізичного і психічного розвитку; готовність дітей старшого дошкільного віку до школи; відповідність предметно-розвивального середовища державним стандартам.

Механізмами моніторингу є:

- 1) умови, які забезпечують якість педагогічного процесу (кадри, предметно-розвивальне середовище);
- 2) відповідні діагностичні методики;
- 3) методи, використання яких дозволить отримати необхідний обсяг інформації за певний проміжок часу.

В умовах сьогодення постала необхідність проведення моніторингу якості освітнього процесу, результатів засвоєння матеріалу чинних освітніх програм, формування життєвої компетентності дітей дошкільного віку відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти. Аналіз рівня засвоєння дітьми програмового матеріалу завжди був невід'ємною складовою діяльності вихователів, музичних керівників, інструктора з фізичної культури та інших спеціалістів.

Кожному вихователеві, музичному керівникові, вчителю-логопеду, інструктору з фізичної культури важливо не просто провести діагностику, а й зробити висновки за результатами: що досягнуто дітьми, над чим потрібно попрацювати, які методи і прийоми

допоможуть розв'язати проблеми і підтримати досягнення дітей. Після проведення моніторингу потрібно обробити й узагальнити всі результати, за якими можна простежити розвиток не лише однієї дитини, а й групи загалом. Для цього в посібнику запропоновані варіанти проведення моніторингу, наведені діагностичні картки, таблиці, кваліметричні моделі.

Моніторинг якості дошкільної освіти дозволяє визначити успішність і результативність навчально-виховного процесу відповідно до державних стандартів; сприяє підвищенню професійної компетентності педагогічних працівників; сприяє доцільному управлінню якістю стану освітнього процесу в закладі; прогнозує перспективи розвитку ДНЗ та підвищує його імідж.

Педагогічні працівники дошкільного навчального закладу, здійснюючи моніторингові дослідження щодо рівня розвитку компетенцій дошкільників, використовуючи підготовлений інструментарій (анкети, кваліметричні моделі, діагностичні карти), оцінюють результативність навчально-виховного процесу та виявляють фактори, що впливають на його ефективність. Саме освітній моніторинг, за допомогою якого відстежують динаміку змін в освітній системі, допомагає спрямувати її розвиток на запланований результат.

У дошкільному навчальному закладі моніторинг якості дошкільної освіти може бути здійснений за такими напрямками: моніторинг освітньої діяльності, моніторинг роботи з кадрами, моніторинг додаткових освітніх послуг, моніторинг управлінської діяльності, моніторинг взаємодії дошкільного навчального закладу та сім'ї.

Моніторинг навчально-виховного процесу передбачає відстеження процесів і використання результатів під час поточних спостережень навчально-виховного процесу; проектування інноваційного розвитку навчально-виховного процесу; виявлення ефективних педагогічних технологій, що впроваджуються в навчально-виховний процес; залежність результатів якості освітньої діяльності від професійної компетентності педагогів.

Моніторингові дослідження допоможуть адміністрації дошкільного навчального закладу організувати управлінську діяльність, що сприятиме здійсненню освітнього процесу відповідно до державних стандартів, враховуючи особистісний розвиток дітей дошкільного віку, і творчому зростанню педагогічних кадрів.

Саме моніторинг дозволить здійснити експертизу якості освітніх послуг у дошкільному навчальному закладі з метою управління системою освіти, оцінки можливостей подальшого розвитку закладу та своєчасного попередження критичних і недопустимих ситуацій.

ОРГАНІЗАЦІЙНО- МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ... ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ДНЗ

Моніторинг якості освіти в дошкільному навчальному закладі — це комплексна система дій зі збирання даних (діагностики) про суб'єкти освітнього процесу (дітей, батьків, педагогів, представників адміністрації), їхні інтереси; запитів про розвиток, оцінку та аналіз даних; розробки першочергових впливів для досягнення найперших результатів в освіті дітей.

Моніторинг — це засіб контролю за освітнім процесом, форма організації збирання, зберігання, оброблення та розповсюдження інформації про діяльність педагогічного колективу ДНЗ, що забезпечує безперервне стеження за станом освітньої роботи і прогнозування розвитку дошкільної освіти.

Метою моніторингу є вивчення стану реалізації завдань Базового компонента дошкільної освіти, стану організації освітнього процесу в ДНЗ.

Завдання моніторингового дослідження:

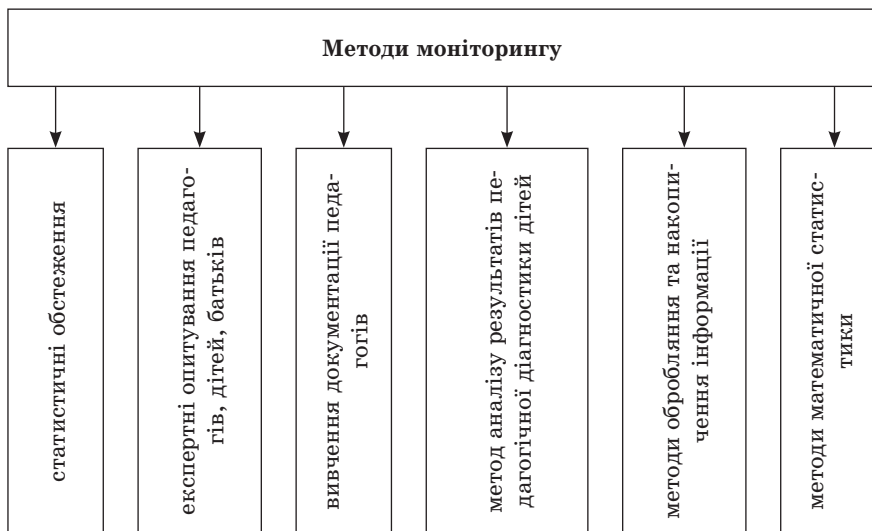
1. Виявити якість практичної реалізації завдань Базового компонента дошкільної освіти й отримати об'єктивну інформацію про якість дошкільної освіти, а також прогнозувати її розвиток.
2. Дослідити рівень засвоєння програмового матеріалу дошкільниками відповідно до Базового компонента дошкільної освіти та освітньої програми ДНЗ.

3. Здійснити порівняльний аналіз відповідності фактичних результатів освітньої діяльності ДНЗ кінцевій меті — вимогам Державних стандартів дошкільної освіти та освітньої програми.
4. Визначити чинники, що сприяють покращенню виконання освітньої програми в ДНЗ.
5. Надати рекомендації педагогам і батькам дошкільників щодо визначення шляхів покращення якості дошкільної освіти, спираючись на результати моніторингу.

До об'єктів моніторингу зараховують:

- інформацію про учасників освітнього процесу (педагогів, дітей, батьків), зокрема про стан їхнього здоров'я, соціальний захист, умови життя та виховання, рівень задоволення потреби в освітніх послугах;
- навчально-методичне, матеріально-технічне, нормативно-правове, кадрове забезпечення освітнього процесу;
- результати освітнього процесу (навчально-пізнавальної, творчої, ігрової діяльності дітей тощо).

Отже, учасниками моніторингу є всі суб'єкти освітнього процесу (педагоги, діти, батьки).

Використання технології моніторингу потребує проведення низки організаційних заходів після опрацювання нормативно-законодавчої бази щодо здійснення моніторингових досліджень у дошкільному навчальному закладі.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Закон України «Про дошкільну освіту» (ст. 22)
- Постанова Кабінету Міністрів від 14.12.2-11 № 1283 «Про затвердження порядку проведення моніторингу якості освіти»
- Лист Міністерства освіти і науки України від 06.11.2015 № 1/9-535 «Про визначення рівня розвитку дитини старшого дошкільного віку за допомогою кваліметричної моделі» (*Додаток 1*)
- Наказ МОН України від 17.06.2013 № 772 «Про затвердження орієнтовних критеріїв оцінювання діяльності дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів» (*Додаток 2*)
- Наказ по ДНЗ «Про організацію проведення моніторингу в ДНЗ»
- Наказ по ДНЗ «Про підсумки проведення моніторингових досліджень» (*Додаток 3*)

Додаток 1

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ ДИТИНИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА ДОПОМОГОЮ КВАЛІМЕТРИЧНОЇ МОДЕЛІ

Якість дошкільної освіти визначають за багатьма параметрами, основними з яких є цілісний гармонійний розвиток дитини дошкільного віку та її готовність до наступної ланки освіти — початкової школи — і життя в сучасному соціумі. Отримати цілісне уявлення про рівень розвитку та вихованості дитини і співвіднести фактично досягнені результати з очікуваними, що необхідно для коригувально-розвивальної роботи з дітьми, дає змогу кваліметричний підхід до організації освітнього моніторингу оцінювання якісних показників за допомогою кількісних балів (за методикою доктора педагогічних наук Єльнікової Г. В.). Крім того, такий підхід сприяє створенню оптимальних умов для найбільш повного розкриття потенційних можливостей кожної дитини.

Факторами оцінювання є очікувані кінцеві результати набуття компетенцій випускником дошкільного навчального закладу перед його вступом до школи, зазначені у змісті освітніх ліній Базового компонента дошкільної освіти:

- фізичний розвиток і здоров'я дитини;
- соціальний розвиток;
- природничо-екологічний розвиток;

- предметно-практична діяльність і художньо-естетичний розвиток;
- ігрова діяльність;
- сенсорно-пізнавальний розвиток;
- мовленнєвий розвиток.

Кожен фактор має критерії, що відповідають тим видам компетенцій, яких набувають діти в межах зазначеного фактора. Оцінюють кожен критерій у балах (від 0 до 4) залежно від рівня сформованості відповідної компетенції та біологічної зрілості. Для оцінювання критеріїв використовують такі методи, як спостереження, бесіда, аналіз результатів діяльності дитини.

Невід'ємною складовою системних моніторингових досліджень є кваліметрична модель оцінювання рівня розвитку та вихованості дитини дошкільного віку (далі — кваліметрична модель). Вона містить фактори, критерії і показники такого оцінювання.

Кваліметрія — це наука про методи кількісного оцінювання якості (від латинського «квалі» — якість і давньогрецького «метріо» — вимірювати). Сутність кваліметричного підходу полягає в тому, що будь-яке якісне явище можна розкласти на фактори та критерії, які допомагають розкрити це явище; визначити вагомість факторів, тобто їх пріоритетність, та оцінити кожний критерій у межах від 0 до 4. Чим вищий рівень розвитку того чи іншого критерію, тим вища його оцінка.

Кваліметрична модель містить:

- протокол оцінювання рівня розвитку дитини старшого дошкільного віку (далі — *Протокол*);
- кваліметричну модель оцінювання рівня розвитку дитини старшого дошкільного віку (далі — *Програма*);
- діаграму з показниками невикористаних резервів розвитку дитини старшого дошкільного віку (далі — *Діаграма*);
- портрет розвитку дитини (далі — *Портрет*) з результатами моніторингу рівня розвитку дитини старшого дошкільного віку.

Кваліметрична модель передбачає здійснення оцінювання на початку і в кінці навчального року. Якісні показники оцінюють за допомогою кількісних балів. Під час внесення показників до програми всі розрахунки відбуваються автоматично і відбиваються на Діаграмі та в Портреті.

Здійснюючи експертизу, вихователі заповнюють Протокол, у якому в балах оцінюють компетенції дітей, орієнтуючись на зміст Базового компонента дошкільної освіти (знає, обізнана, розуміє,

усвідомлює, здатна, дотримується, застосовує, виявляє ставлення, оцінює).

Орієнтовні показники оцінювання критеріїв:

4 бали — компетенція сформована в повній мірі;

3 бали — компетенція сформована в достатній мірі;

2 бали — компетенція сформована посередньо;

1 бал — компетенція сформована мінімально;

0 балів — компетенція не сформована.

Аналізуючи оцінки, наведені в моделі, можна одразу зробити висновок про те, які складові потребують доопрацювання. Так, завдяки аналізу за кожним критерієм чітко простежуються слабкі сторони, конкретні напрями, над якими педагог має попрацювати, щоб підвищити якість своєї роботи над розвитком компетенції кожної дитини.

Подібне оцінювання може здійснювати як сам педагог, так і вихователь-методист дошкільного навчального закладу.

Для ефективного планування роботи з дітьми в старшій групі рекомендують здійснювати оцінювання розвитку дітей на початку навчального року у вересні-жовтні (перше оцінювання). За результатами оцінювання доречно скоригувати план роботи, щоб приділити належну увагу тим компетенціям, які в дітей недостатньо сформовані.

За результатами першого оцінювання керівник закладу освіти не повинен приймати жодних управлінських рішень, оскільки перевірку здійснюють виключно для корекції освітньої діяльності вихователя.

Друге оцінювання розвитку дітей доцільно проводити у квітні-травні. За його результатами визначають сумарний кінцевий показник рівня розвитку та вихованості дитини старшого дошкільного віку. При цьому Діаграма дасть змогу з'ясувати невикористані резерви розвитку дитини.

Ці та інші матеріали моніторингу можуть бути використані для забезпечення наступності між дошкільною та початковою ланками освіти.

Звертаємо увагу на те, що використання кваліметричної моделі оцінювання розвитку дитини старшого дошкільного віку можливе лише за наявності комп'ютера та за бажанням педагогічного колективу закладу.

Комп'ютерну програму оцінювання рівня розвитку дитини старшого дошкільного віку розміщено на офіційному сайті Міністерства освіти і науки України за посиланням: <http://mon.gov.ua/activity/education/doshkilna/norm-baza.html>.

Щоб скористатися наведеним посиланням, його слід скопіювати на комп'ютер. Відтак потрібно ознайомитися з інструкцією, у якій описано порядок роботи з кваліметричною моделлю.

ІНСТРУКЦІЯ ДО КВАЛІМЕТРИЧНОЇ МОДЕЛІ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ ДИТИНИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1. Уважно прочитайте інструкцію!
2. Відкрийте вкладення «Бланк протоколу». Введіть назву ДНЗ і прізвище педагога, який здійснює оцінювання. Роздрукуйте необхідну кількість бланків.
3. Передайте бланки протоколу педагогу (іншій відповідальній особі) для проведення оцінювання.
4. По завершенні оцінювання зберіть у педагогів заповнені бланки протоколів.
5. Відкрийте вкладення «Програма». Уведіть у комірки блакитного кольору прізвище, ім'я дитини, термін проведення відповідного оцінювання та бали, зазначені педагогами в протоколах.
6. Відкрийте вкладення «Діаграми». Проаналізуйте діаграми резервів розвитку дитини, роздрукуйте їх за потреби.
7. Відкрийте вкладення «Паспорт». Проаналізуйте зведені дані оцінювання рівня розвитку й вихованості дитини старшого дошкільного віку. За потреби роздрукуйте паспорт розвитку дитини.
8. Збережіть файл у потрібній папці.

Протокол оцінювання рівня розвитку дитини старшого дошкільного віку

ДНЗ: _____

Вихованець: _____

Оцінювання: 1-ше оцінювання 2-ге оцінювання

(потрібне підкреслити)

Фактор	Критерій	Бали оцінювання
I. Фізичний розвиток і здоров'я дитини	1. Біологічна зрілість (вага, зріст)	
	2. Здоров'язбережувальна компетенція	
	3. Особистісно-оцінна компетенція	
II. Соціальний розвиток	4. Родинно-побутова компетенція	
	5. Соціально-комунікативна компетенція	
III. Природничо-екологічний розвиток	6. Природничо-екологічна компетенція	
IV. Предметно-практична діяльність і художньо-естетичний розвиток	7. Предметно-практична компетенція	
	8. Художньо-продуктивна компетенція	
V. Ігрова діяльність	9. Ігрова компетенція	
VI. Сенсорно-пізнавальний розвиток	10. Сенсорно-пізнавальна компетенція	
	11. Математична компетенція	
VII. Мовленнєвий розвиток	12. Комунікативна компетенція	
	13. Мовленнєва компетенція	

Критерії оцінювання:

4 бали — компетенція сформована в повній мірі;

3 бали — компетенція сформована в достатній мірі;

2 бали — компетенція сформована посередньо;

1 бал — компетенція сформована мінімально;

0 балів — компетенція не сформована.

Дата: «__» _____ 20__ рік

Педагоги: _____

(підпис)

(П.І.Б.)

_____ (підпис)

_____ (П.І.Б.)

Кваліметрична модель оцінювання рівня розвитку дитини старшого дошкільного віку

ДНЗ: _____

Вихованець: _____

Термін 1-го оцінювання: _____

Термін 2-го оцінювання: _____

Фактор	Критерій	1-ше оцінювання			2-ге оцінювання			Зміни	
		бал оцінювання	оцінка критерію	оцінка фактора	бал оцінювання	оцінка критерію	оцінка фактора	критерій	фактор
I. Фізичний розвиток і здоров'я дитини	1. Біологічна зрілість (зріст, вага)								
	2. Здоров'ябережувальна компетенція								
	3. Особистісно-оцінна компетенція								
II. Соціальний розвиток	4. Родинно-побутова компетенція								
	5. Соціально-комунікативна компетенція								
III. Природничо-екологічний розвиток	6. Природничо-екологічна компетенція								
IV. Предметно-практична діяльність і художньо-естетичний розвиток	7. Предметно-практична компетенція								
	8. Художньо-продуктивна компетенція								
V. Ігрова діяльність	9. Ігрова компетенція								
VII. Сенсорно-пізнавальний розвиток	10. Сенсорно-пізнавальна компетенція								
	11. Математична компетенція								

Фактор	Критерій	1-ше оцінювання			2-ге оцінювання			Зміни	
		бал оцінювання	оцінка критерію	оцінка фактора	бал оцінювання	оцінка критерію	оцінка фактора	критерій	фактор
VII. Мовленнєвий розвиток	12. Комунікативна компетенція								
	13. Мовленнєва компетенція								
Бальна оцінка									-
Рівень розвитку дитини		Високий			Високий				

Невикористані резерви розвитку дитини старшого дошкільного віку

ДНЗ: _____

Вихованець: _____

Фізичний розвиток і здоров'я дитини	0,00
	0,00
Соціальний розвиток	0,00
	0,00
Природничо-екологічний розвиток	0,00
	0,00
Предметно-практична діяльність	0,00
	0,00
Ігрова діяльність	0,00
	0,00
Сенсорно-пізнавальний розвиток	0,00
	0,00
Мовленнєвий розвиток	0,00
	0,00

Результати моніторингу рівня розвитку дитини старшого дошкільного віку

ДНЗ: _____

Вихованець: _____

Термін 1-го оцінювання: _____

Термін 2-го оцінювання: _____

Фактор	1-ше оцінювання	2-ге оцінювання	Зміни
I. Фізичний розвиток і здоров'я дитини			
II. Соціальний розвиток			
III. Природничо-екологічний розвиток			
IV. Предметно-практична діяльність і художньо-естетичний розвиток			
V. Ігрова діяльність			
VI. Сенсорно-пізнавальний розвиток			
VII. Мовленнєвий розвиток			
Бальна оцінка			
Рівень розвитку	Високий	Високий	

Портрет розвитку дитини

Фізичний розвиток і здоров'я дитини

